

Järjestämissuunnitelma/Kymppin työllisyysalue

Kh 09.10.2023 § 182
168/00.04.01/2023

Valmistelija

Tausta

TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025 alkaen. Järjestämisvastuun myötä kunnille siirtyy pääosa nykyisin TE-toimiston vastuulla olevista henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalveluista. Kunnille siirtyy ELY- keskuksista myös TE-palvelujen hankinnat.

Kunnat voivat järjestää palvelut itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä kuntayhtymälle tai kunnalle. Kunnat, joiden työvoiman määrä ylittää 20.000 henkilöä, voivat järjestää palvelut itse. Mikäli kunnan työvoiman määrä alittaa 20.000 henkilöä, kunnan tulee perustaa yhden tai useamman kunnan kanssa työllisyysalue. Työllisyysalueen tulee olla maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäyntialueen kannalta toimiva alue.

Kymmenen Etelä-Pohjanmaan itäisen alueen kuntaa (Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Kauhava, Kuortane, Lappajärvi, Lapua, Soini, Vimpeli ja Ähtäri) ovat aiesopimuksen myötä päättäneet muodostaa yhteisen työllisyysalueen. Suunnitteilla oleva työllisyyden järjestämisalue täyttää asetetut kriteerit. Alue on maantieteellisesti yhtenäinen ja alueen työvoima on yli 28.000. Organisoitumismuoto tulee olemaan tarkoitusta varten perustettava kuntayhtymä. Tavoitteena on rakentaa vaikuttava alueellinen työllisyyden hoidon kokonaisuus, jonka perustana on lähipalvelu.

Valmistelua on koordinoanut virkamiehistä koottu valmistelutyöryhmä, jossa on ollut edustus jokaisesta työllisyysalueen kunnasta. Valmisteluaikataulu on ollut tiukka.

- Eduskunta hyväksyi lakiesityksen julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä 1.3.2023 ja laki vahvistettiin 23.3.2023.
- Aiesopimus työllisyyden järjestämisalueen muodostamisesta hyväksyttiin kunnissa kesäkuun 2023 aikana.
- Kymppi- työllisyysalueen valmisteluhankkeelle saatiin rahoitus Etelä-Pohjanmaan liitosta kesäkuussa 2023 (kuntayhtymän perustamiseen liittyvät toimet toteutetaan erikseen hankkeen ulkopuolella).
- Kymppi-hankkeen projektijohtaja aloitti elokuussa 2023.

Kuntayhtymän perussopimus ja työllisyysalueen järjestämissuunnitelma tulee laatia 29.9.2023 mennessä, hyväksyä aiesopimuksen mukaisesti 23.10.2023 mennessä jäsenkuntien valtuustossa ja toimittaa 31.10.2023 mennessä työ- ja elinkeinoministeriölle. Alustava tieto työllisyysalueesta saadaan 27.11.2023 ja päätökset 29.2.2024.

Järjestämissuunnitelma

TE2024-uudistuksen tavoitteena on vahvistaa lähipalveluina toteutettavia työllisyyspalveluja, nopeuttaa työllistymistä kannustavan rahoitusmallin avulla sekä lisätä kuntien mahdollisuuksia sovittaa työllisyyspalvelut osaksi elinvoiman vahvistamista alueellaan.

Työ- ja elinkeinoministeriölle on toimitettava alustava suunnitelma työllisyysalueen työvoimapalvelujen järjestämisestä. Järjestämlain (380/2023) 15 §:n 4 momentin mukaan suunnitelmasta on käytävä ilmi:

- a) tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen varattavat taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä niiden kohdentuminen;
- b) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottamista ja kohdentamista koskevat ratkaisut;
- c) toimipisteiden määrä ja sijoittuminen;
- d) yhteistyötahot ja -muodot;
- e) työperäisen maahanmuuton, työvoiman ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistäminen;
- f) varautuminen rakennemuutostilanteisiin.

Järjestämisvastuu

Työllisyysalueelle perustettava kuntayhtymä toimii 1.1.2025 alkaen työvoimaviranomaisena ja vastaa viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä, työvoimapalveluiden järjestämisestä, palveluiden ja tehtävien osalta yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä, tuottamistavasta ja tuottamisen valvonnasta. Kuntayhtymällä on työvoimapalveluiden järjestämisvastuusta annettuun lakiin (380/2023) perustuva vastuu työvoimapalveluista kuntayhtymän jäsenkuntien alueella 1.1.2025 alkaen

Taloudelliset voimavarat

Jokainen jäsenkunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu olisi siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Kunnalle siirtyvät työvoimapalvelut muodostavat uuden valtiosuustehtävän rahoitus määräytyy valtiosuusjärjestelmässä työikäisen väestön, työttömien määrän ja vieraskielisten henkilöiden määrän perusteella. Valtiosuusrahoitus on kunnille yleiskatteista, eli sitä ei ole korvamerkitty tiettyyn tarkoitukseen. Kunta päättää itse valtiosuuden käytöstä tehtävälainsäädännön puitteissa.

Kuntayhtymän toiminta käynnistetään peruspääomalla, joka muodostuu jäsenkuntien pääomasijoituksista. Peruspääoma jakaantuu jäsenkuntaosuuksiin. Kuntayhtymän peruspääoma jakautuu jäsenkunnille TE-palveluihin kohdennettavan valtiosuusrahoituksen mukaisessa suhteessa syksyn 2023 tilanteen mukaisena.

Kuntien järjestämisvastuulle siirtyvien työvoimapalveluiden lisäksi TE2024-uudistukseen liittyy työttömyysturvan rahoitusvastuun uudistus, jossa kunnan vastuuta työttömyysturvan rahoituksesta laajennetaan. Työttömyysturvan rahoitusvastuu säilyy tulevaisuudessakin peruskunnilla, eikä sitä sisällytetä työllisyysalueen toimintaan. Yksittäisen kunnan rahoitusosuus muuttuu sekä työttömyyden määrän että työttömyyden pituuden mukaan. Mitä pidempään yksittäisen henkilön työttömyys kestää, sitä isomman osan kunta joutuu etuuskuluista maksamaan. Laajeneva rahoitusvastuu kompensoidaan kunnille erillisellä valtiosuuden lisäyksellä. Työttömyysturvan rahoitusvastuun uudistukset korvataan valtion toimesta jokaiselle kunnalle täysimääräisesti muutoshetken kustannustason mukaisesti.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun uudistukset tullaan huomioimaan työllisyysalueen palveluiden suunnittelussa. Työllisyysalueen palveluiden tehokkaan yhteensovittamisen kautta kunnilla on jatkossa paremmat mahdollisuudet vaikuttaa kuntien vastuulle tulevien työttömyysturvakustannusten kehitykseen.

Henkilöstövoimavarat

TE-palveluiden siirtyessä kunnille 1.1.2025 alkaen, nykymuotoiset TE-toimistot lakkautetaan ja toimistojen henkilöstö siirtyy kuntien palvelukseen liikkeenluovutuksella ns. vanhoina työntekijöinä. Tämän hetken arvion

Lähipalvelu

mukaan työllisyysalueelle Kympin kuntayhtymän palvelukseen henkilöstöä siirtyisi uudistuksen myötä noin 40 henkilötyövuotta. Kunnille siirtyvät lakisääteiset työvoima- ja yrityspalvelut suunnitellaan siirtymävaiheessa toteutettavaksi pääosin valtiolta siirtyvän henkilöstön voimin.

Työ- ja elinkeinoministeriö edellyttää järjestämissuunnitelmassa alustavaa tietoa työllisyysalueentoimipisteiden määrästä ja sijoittumisesta. Kuntaliitosta saadun tiedon mukaisesti myös vaihtoehtoiset skenaariot ovat mahdollisia.

Kympin työllisyysalueen kunnat ovat linjanneet, että haluavat tarjota työllisyyspalveluita lähipalveluina kaikissa alueen kunnissa. Lähipalveluilla halutaan turvata palveluiden tasapuolinen saavutettavuus koko alueella. Palveluiden tämänhetkistä saavutettavuutta haastavat esimerkiksi heikot julkiset kulkuyhteydet. Alueelle halutaan rakentaa paikallinen, monikanavainen, helposti saavutettava, alueen kuntien tiloja hyödyntävä, joustava ja muuntautumiskykyinen monipaikkainen lähipalvelumalli.

Järjestämissuunnitelman laadintahetkellä tiedossa ovat mm. VOS-rahoitusraami, siirtyvä tehtäväkokonaisuus, arvio siirtävistä henkilötyövuosista, kuntien väliset etäisyydet, kuntien työpaikkamäärät, työlliset, työllisyysaste, työpaikkaomavaraisuus, työttömyyden rakenne (pitkäaikaistyöttömät, alle 25-vuotiaat työttömät, yli-50 työttömät, ulkomaiset työttömät), työttömyysvirrat, yritysten määrä, aloittavien yrittäjien määrä, elinkeinorakenne jne.

Tämän myötä valmistelutyöryhmä on kuntien välisiin etäisyyksiin, siirtyvän henkilöstön arvioituun määrään ja asiakas- ja yritysmääriin perustuvan alustavan sijoittumistarkastelun myötä linjannut, että todennäköisin skenaario toimipaikkaverkosta on neljän toimipaikan ja kuuden lähipalvelutoimipaikan malli. Asiakaspalvelu työllisyysalueella tapahtuu kymmenessä toimipaikassa.

Toimipaikkojen ja lähipalvelutoimipaikkojen sijoittumistarkastelua tehdään kuntayhtymässä vuoden 2024 aikana, kun kaikki sijoittumista koskevaan päätöksentekoon ja palvelukuvausten laadintaan tarvittavat tiedot ovat käytettävissä. Kuntayhtymä tulee rakentamaan lähipalvelumallia tukevantoimipisteverkoston, jossa on riittävä määräriittävällä sisällöllä olevia toimipisteitä digitaalisuus, henkilöstön siirtymishalukkuus ja monipaikkaisuus huomioiden.

Työnantajapalvelut ja työvoiman saatavuus

Kympin työllisyysalue on yritystiheää aluetta ja työpaikkoja on yli 3 000. Alueelle on keskittynyt paljon erityisesti metalliteollisuutta ja alueella on suuria työllistäjiä matkailu- ja päivittäistavarakaupan aloilla. Työvoiman saatavuuden haasteet ovat viime aikoina koskettaneet alueen eri alojen työnantajia.

Työllisyysalueen työnantaja- ja yrityspalveluiden suunnittelussa huomioidaan työnantajien paikalliset tarpeet ja pyritään kehittämään kokonaisvaltainen palveluprosessi, jossa yritys- ja työnantaja-asiakkaat saavat palvelua sujuvasti ja mutkattomasti. Työllisyysalue on laaja ja kuntien paikalliset tarpeet voivat poiketa merkittävästikin toisistaan alueen sisällä. Palveluiden suunnittelussa huomioidaan paikalliset tarpeet ja turvataan palvelut myös pienimpiin kuntiin.

Valtiolta siirtyvät työnantaja- ja yrityspalvelut sekä kuntien omat työnantajille ja yrityksille suunnatut palvelut kootaan osaksi työllisyyden

hoidon palveluekosysteemiä, jolla tavoitellaan elinvoimaa lisääviä palveluita sekä parempaa työvoiman ja työpaikkojen välistä kohtaantoa.

TE2024-uudistuksen myötä Kympin työllisyysalueelle muodostuu elinvoimaa lisäävä työllisyyden hoidon ekosysteemi, joka yhteensovittaa julkiset työvoima- ja yrityspalvelut sekä kuntien tarjoamat työllisyys-, kotoutumis-, osaamis- ja elinkeinopalvelut.

Suunnitelman toimeenpano

Järjestämissuunnitelma on ylätason suunnitelma, joka on tehty kuntien palvelukartoitusten, työ- ja elinkeinoministeriön koostamien alustavien tietopakettien, TE-toimistolta saatujen tietojen, yhteistyökumppanien ja toimijaverkoston kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Päivitettyjä tietoja saadaan käytettäväksi valmistelun edetessä syksyn 2023 ja vuoden 2024 aikana, joten alustavat suunnitelmat on tehty sillä tarkkuudella ja niillä tiedoilla, jotka valmistelutyöhön on ollut käytettävissä syksyllä 2023. Suunnitelma tarkentuu valmistelun edetessä.

Järjestämissuunnitelma on laadittu syyskuussa 2023 aiesopimuksen mukaisesti mukana olevalla aluekokoonpanolla ja sillä hetkellä käytettävissä olevilla tiedoilla. Mikäli järjestämisalueeseen tulee muutoksia mukana olevien kuntien osalta tai ilmenee muita suunnitelmaan vaikuttavia muutoksia, järjestämissuunnitelmaa sovelletaan muuttuneen tilanteen mukaisena.

Suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämiseksi on liitteenä.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Sami Alasara
Päätösehdotus	Kunnanhallitus hyväksyy liitteenä olevan Kympin työllisyysalueen järjestämissuunnitelman ja esittää sen hyväksyttäväksi kunnanvaltuustolle.
Päätös	Hyväksyttiin esityksen mukaan.
Lisätietoja antaa	Kj Sami Alasara puh. 044-3699 611, s-posti sami.alasara(at)lappajarvi.fi